

НАПРЯМ 9. МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

Пальчук О.І.

*кандидат економічних наук, доцент,
Університет Ювяскюля, Фінляндія*

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-432-3-32>

ІНОЗЕМНІ СТУДЕНТИ ЯК ВАЖЛИВИЙ РЕСУРС ПОПОВНЕННЯ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ КРАЇНИ

Війна в Україні призвела до суттєвих демографічних втрат, спричинених як загибеллю громадян, так і масовим виїздом населення, особливо молодих людей та висококваліфікованих фахівців, за кордон. У післявоєнний період демографічна ситуація може навіть суттєво погіршитися, зокрема через тривалий відтік молоді та кваліфікованої робочої сили. В умовах, коли країна потребуватиме відновлення людського капіталу, міжнародні студенти можуть стати важливим ресурсом для стабілізації демографічного потенціалу та підтримки економіки.

До війни Україна була привабливою країною для іноземних студентів завдяки конкурентоспроможній вартості навчання, рівню цін в країні та відносно високій якості освітніх послуг. За даними Міністерства освіти і науки України, до 2022 року в Україні навчалось близько 84 тисяч іноземних студентів, більшість з яких були громадянами країн Азії, Африки та Близького Сходу, зокрема Індії, Марокко, Нігерії, Єгипту та Туреччини [1].

Станом на 1 січня 2023 року кількість міжнародних студентів в Україні різко зменшилась, до 51 676 іноземних студентів зі 150 країн світу (рис. 1).

Основними напрямками навчання для іноземних студентів залишаються медицина, інженерія, інформаційні технології та бізнес. Попри виклики, з якими країна стикнулася, Україна зберігає свій потенціал як освітній центр, і в післявоєнний період

можна очікувати на збільшення інтересу до українських вишів, зокрема з боку студентів країн, що розвиваються.

Рис. 1. Кількість іноземних студентів в Україні

Джерело: [1]

Насправді, незважаючи на різноманітні рейтинги стану та якості вищої освіти, місця вищих навчальних закладів у світовому рейтингу, найважливішим критерієм привабливості вищої освіти в певній країні є кількість іноземних студентів.

В 2021 році в Україні навчалися близько 84 тисяч іноземців, що вивело країну до першої десятки за цим показником. Більшість країн, що потрапили до десятки мають культурні переваги у вигляді колоніального минулого як, приміром, Іспанія, мова якої є найпоширенішою після китайської у світі [2].

Все це не значить, що система вищої освіти України не потребує реформування, адже за відгуками студентів та соціальними опитуваннями, якість навчання є далеко не єдиним критерієм за яким обирається країна та навчальний заклад. Важливими також є ціна на навчання, рівень цін у країні, доступність житла та мова викладання.

Загалом, на нашу думку, потрібно поєднувати аналіз міжнародних рейтингів з національними пріоритетами в освіті. Підвищення якості навчання, популяризація освітніх можливостей нашої країни, підтримка наукових досліджень і партнерство між університетами можуть стати кроками, які покращать репутацію української освіти. Проте ефективність цих

рішень має оцінюватися не лише з точки зору іміджу, а й з урахуванням реальних потреб суспільства.

Збройний конфлікт в Україні спричинив значні демографічні втрати, що ще довгий час впливатимуть на соціально-економічний стан країни. Втрата працездатного населення через військові дії та вимушену еміграцію посилює потребу у вирішенні демографічних проблем, де одним із можливих рішень може стати залучення міжнародних студентів. Це не лише допоможе покращити демографічний баланс, а й може слугувати потенційним джерелом поповнення кваліфікованих кадрів для національної економіки.

Гадаю, значні демографічні втрати населення України як протягом війни так і після є неминучими і для подальшого розвитку країни нам потрібно буде думати звідки залучати мігрантів і яким чином.

Залучення іноземних студентів є ефективною практикою для багатьох країн світу, адже більшість таких студентів виявляють інтерес до продовження кар'єри у країні, де здобули освіту. Україна, володіючи багатими освітніми традиціями, має потенціал для збільшення кількості іноземних студентів, що сприятиме заповненню прогалів у демографічній структурі та принесе додатковий дохід від плати за навчання.

Україна до війни займала провідні позиції серед країн Східної Європи за кількістю іноземних студентів, що дозволяє робити висновок про можливість розширення освітнього ринку у майбутньому [3]. Після війни країні в будь-якому разі необхідно буде залучати робочу силу і краще, якщо це будуть освічені, ознайомлені з культурою та традиціями нашої країни мігранти.

Для ефективного залучення іноземних студентів доцільно розробити кілька стратегічних напрямків:

1. Розширення інформаційних кампаній. Важливо сприяти популяризації українських університетів на міжнародному рівні. Використання соціальних медіа, участь у міжнародних освітніх ярмарках, а також співпраця з агентствами, які спеціалізуються на освітніх програмах для іноземців, можуть допомогти у цьому.

2. Створення привабливих умов навчання та проживання: Іноземні студенти цінують високий рівень підтримки та

інфраструктури. Це включає доступне житло, стипендіальні програми, мовні курси, інтеграційні програми тощо.

3. Розвиток англомовних освітніх програм: Велика частка іноземних студентів шукають англомовні програми. Збільшення кількості таких курсів та забезпечення належного рівня викладання англійською мовою дозволить підвищити конкурентоспроможність українських університетів на світовому ринку освіти.

4. Підтримка післядипломного працевлаштування: Інтеграція іноземних випускників у робочу силу України може бути забезпечена через створення програм стажування та спрощення процедур отримання дозволів на роботу. Це не тільки допоможе залучити талановитих фахівців, але й покращить рівень кваліфікації національних кадрів через культурний обмін та обмін досвідом.

5. Залучення іноземних студентів можливе завдяки вдосконаленню навчальної інфраструктури, що включає модернізацію кампусів, розвиток цифрових інструментів та вдосконалення програм навчання.

6. Запровадження грантів та стипендій для іноземних студентів з країн, що розвиваються, зробить Україну ще більш привабливою для тих, хто шукає якісну освіту за доступну ціну.

По завершенню навчання частина студентів може залишатися в Україні, інтегруючись у ринок праці. Висококваліфіковані фахівці у галузях медицини, інженерії, ІТ та інших дефіцитних професіях допоможуть країні відновити кадровий потенціал і підтримати економічне зростання. Завдяки своїм знанням та навичкам, іноземні випускники можуть сприяти розвитку інноваційних технологій та підвищувати конкурентоспроможність місцевих галузей. Міжнародні студенти також сприяють культурній різноманітності та інтеграції України у світову спільноту, що, своєю чергою, покращує міжнародний імідж країни і сприяє залученню інвестицій.

Залучення іноземних студентів може стати важливим інструментом у відновленні демографічного потенціалу України. Через популяризацію української освіти, розширення іноземних студентських програм та створення сприятливих умов для

післядипломного працевлаштування, Україна може досягти позитивних демографічних змін. Однак, для досягнення цієї мети необхідно розробити комплексну стратегію, яка враховуватиме не лише освітні, але й соціальні та економічні аспекти інтеграції іноземних студентів у життя країни.

Література:

1. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/staticobjects/mon/sites/1/rizne/2023/09/25/Zvit.MON.pro.eksperiment.proyekt.naboru.do.ZVO.inozemtsiv.ta.osib.bez.hromadyanstva.25.09.2023.pdf>
2. Витрати на освіту, Research & Branding Group, 2 березня 2012 року. URL: <http://rb.com.ua/ukr/marketing/tendency/8324/>
3. Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <https://www.niss.gov.ua/doslidzhennya/gumanitarniy-rozvitok/globalni-tendencii-i-problemi-rozvitku-osviti-naslidki-dlya>